

CONFESIUNI DIN INIMĂ LA CEAS ANIVERSAR: UN INTERVIU CU PARASCOVIA ONCIU, DIRECTOAREA BIBLIOTECII „TRANSILVANIA”

Raia Rogac: *Nu știu alții, dar eu, când intru într-o instituție care poartă numele unei personalități sau are amplasat acolo un basorelief, personalitate care reprezintă o mare valoare pentru Neam, parcă aș simți prezența lui spirituală, gândurile mi se îndreaptă către ceea ce a fost și continuă să rămână ca un model de urmat. Cât de prezent este Traian Brad, ctitorul Bibliotecii „Transilvania” la evenimentele instituției? cât de des își amintesc de el cei care au avut onoarea și plăcerea de a-l cunoaște? Pentru Parascovia Onciu, cum rămâne în memorie acesta, în special faptele lui, care au lăsat urme palpabile în unele biblioteci ale Chișinăului, în special, cea care își marchează acum cu fast trei decenii de activitate?*

Parascovia Onciu: Povestea Bibliotecii „Transilvania” este captivantă, interesantă, istorică, fiind plăzduită cu pași rapizi, îndrăzneți, nu prin ministere, ci de la Om la Om. În primăvara anului 1991, o delegație din patru persoane de la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca a venit în vizită de documentare la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, a ajuns și la Filiala nr. 32 de pe bulevardul Mircea cel Bătrân, nr.7, din sectorul Ciocana al Capitalei. Făceau parte din acea delegație bibliotecarii Doina Popa, Ada Kiraly, Mihai-Mircea Zeicu și Ioan Pop, scriitor-bibliotecar. Știu că la acea primă vizită nu s-a discutat despre deschiderea unei eventuale biblioteci de carte românească, dar la TVR Cluj s-a făcut un aviz cu următorul conținut: „Frații din Basarabia au nevoie de literatură cu caractere latine: donează o carte, care îți place cel mai mult, fraților basarabeni!”. Și chiar în vara aceluiași an a sosit un tir cu 10 000 de volume, însoțit de Alin-Mihai Gherman, un mare bibliofil, lector universitar, un cunoscător excelent în domeniul cărților vechi și rare, reprezentant al Filialei Academiei Române

din Cluj-Napoca. Donația a fost repartizată bibliotecii noastre. Mai târziu, a sosit la Chișinău și o echipă de bibliotecari, din componența căreia făceau parte: Ioana Rotund, Doina Banu, Minerva Răchita, Minerva Cișman. Cu drag, îmi amintesc despre munca efectuată în comun pentru inaugurarea Bibliotecii. A fost o echipă foarte bună, profesionistă, cu oameni deschiși și comunicabili. Începutul activității comune s-a remarcat prin mult entuziasm. Era în luna august. Când însă a început puciul de la Moscova, colegile de la Cluj

au devenit foarte stresate, aveau teama că se vor închide hotarele și că va fi imposibil să plece acasă, la familiile lor. Mai era și teama de a nu realiza ceea ce se dorea foarte mult – inaugurarea Bibliotecii. Nu mai puțin stresate eram și noi. Istoria ne-a oferit practici triste în acest sens. Toate însă se fac cu ajutorul Domnului și al Omului. Am avut noroc și am trecut cu bine de puci. Pe directorul Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga”, Traian Brad, l-am cunoscut mai târziu. La început comunicam doar prin telefon.

La a treia zi după proclamarea Independenței Republicii Moldova, pe 29 august 1991, într-un cadru festiv, a fost inaugurată Biblioteca „Transilvania”, Filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Sunt fericită și mulțumită că am fost implicată, împreună cu echipa, în miezul pregătirilor pentru reorganizarea instituției și implementarea unui mare proiect în viața culturală a Republicii Moldova. Am trăit sentimente de neuitat! Lume multă, lume bună, dornică de schimbare, părea că publicul izvorăște mereu dintr-un șuvoi cristalin nesecat! Prima Bibliotecă de carte românească deschisă în Basarabia de după cel de-Al Doilea Război Mondial! În cartea lui Traian Brad *Lectura și Biblioteca Publică la Cluj* este prezentată ctitoria de suflet și de conștiință a Bibliotecii „Transilvania” din partea Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga”. Personalități marcante au fost prezente la inaugurare: Mircea Druc,

prim-ministrul Republicii Moldova; Ion Ungureanu, ministrul Culturii și Cultelor; Alexandru Moșanu, președintele Parlamentului Republicii Moldova; parlamentarul Vasile Nedelciuc; mulți scriitori de pe ambele maluri ale Prutului; directori de biblioteci județene, care au pus umărul la constituirea patrimoniului Bibliotecii noastre: Teodor Ardelean, directorul BJ „Petru Dulfu”, Baia Mare; Dimitrie Poptămaș, BJ „Mureș”, Târgu-Mureș; Liana Căprineanu, BJ Turda; Gheorghe Toduș, BJ Satu Mare; Silvia Cosma, BJ Sălaj; Ioan Hentea, director-adjunct BCU „Lucian Blaga”. Societatea

Culturală „Pro Basarabia și Bucovina” a donat fiecărui participant la acest eveniment câte un exemplar al cărțuleii intitulată *Cântecele care ne-au însoțit istoria*. Aceasta include cântece patriotice care s-au cântat și se cântă la toate Zilele Bibliotecii „Transilvania”.

Traian Brad, directorul BJC „Octavian Goga”, a știut să mobilizeze colegii, prietenii, să-i molipsească de

Am trăit sentimente de neuitat! Lume multă, lume bună, dornică de schimbare, părea că publicul izvorăște mereu dintr-un șuvoi cristalin nesecat! Prima Bibliotecă de carte românească deschisă în Basarabia de după cel de-Al Doilea Război Mondial!

„virusul” dăruirii și dorința de a reveni la Chișinău și a contribui la deschiderea de biblioteci de carte românească. Așa au apărut filialele „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Târgoviște”, „Târgu-Mureș”, „Alba Iulia”, „Maramureș” ș.a.

R.R.: Îmi amintesc că zilele de naștere Traian Brad le sărbătoream aici, cu noi, pentru că am fost nelipsită

de la Zilele Bibliotecii „Transilvania”, chiar dacă m-am încetățenit în sectorul Ciocana al Capitalei din 1994... Toată lumea venea la aceste manifestări cu întreaga familie, iar pentru managerul Bibliotecii soțul și fiul mereu erau alături, constituind un mare ajutor în organizarea și desfășurarea manifestărilor

omagiale. Participanți erau mulți, făcea impresia că sunt de ordinul miilor...

P.O.: La 31 august, în fiecare an, se sărbătorește „Limba noastră cea română”, data care coincidea cu ziua de naștere a ctitorului nostru Traian Brad. Zece ani, neîntrerupt, până la moarte, a fost nelipsit de la sărbătoarea Zilele Bibliotecii „Transilvania”, cu donații impunătoare de carte, cu personalități marcante, oameni care, din respect și recunoștință, susțineau activitățile culturale de la Chișinău. Importante au fost și sunt, în continuare, cele mai impunătoare proiecte, create și derulate de el: Simpozionul „Basarabia și Transilvania: repere culturale”, care se desfășoară timp de 20 de ani; Salonul de toamnă al editurilor din Transilvania; duplexurile profesionale; vernisaje de pictură, lansări de carte ș.a.m.d. Același Traian Brad a sprijinit bibliotecarii din Republica Moldova prin stagii la BJC „Octavian Goga”. Putem spune chiar că ne-a răsfățat, oferindu-ne vizite de documentare în județele Transilvaniei: Alba, Oradea, Mureș, Baia Mare. În anul 1992, cu susținerea Ministerul Culturii din România, a organizat pentru zece bibliotecari din Moldova, care au câștigat concursul „Cel mai bun bibliotecar al anului”, un sejur în câteva județe din Transilvania. Ne-a arătat cât de frumoasă este Țara! O altă calitate

a lui Traian Brad a fost perspicacitatea și buna organizare a tot ce apuca să întreprindă. Încă nu era revenit la Cluj din Chișinău, dar deja începea pregătirea pentru vara viitoare, pentru o nouă ediție a Zilelor Bibliotecii. Era mereu grăbit să reușească să facă multe lucruri bune. Nu-i puteam percepe atunci, când era alături de noi, graba cu care voia să cuprindă necuprinsul, însoțind-o cu expresia: *e puțin timp*. De unde era să știm că la 57 de ani va pleca la cele veșnice? Urmele lui, rămase prin

fapte, sunt perpetuate de noi. El a știut să le așeze la loc luminat și prin ctitoria BJC „Octavian Goga”, ctitorie continuată, mai întâi, de directoarea Doina Popa, apoi de actuala directoare Sorina Stanca. Nu s-a întrerupt firul relațiilor noastre profesionale și de suflet, ajunse astăzi întru omagiere la aniversarea de treizeci de ani a Bibliotecii „Transilvania”. Le suntem recunoscători noi, cei 10

O altă calitate a lui Traian Brad a fost perspicacitatea și buna organizare a tot ce apuca să întreprindă. Încă nu era revenit la Cluj din Chișinău, dar deja începea pregătirea pentru vara viitoare, pentru o nouă ediție a Zilelor Bibliotecii. Era mereu grăbit să reușească să facă multe lucruri bune. Nu-i puteam percepe atunci, când era alături de noi, graba cu care voia să cuprindă necuprinsul, însoțind-o cu expresia: *e puțin timp*.

435 de utilizatori, care avem la dispoziție cele 67 258 de documente informaționale, adunate în fondul Bibliotecii noastre, în mare parte din donațiile transilvănene.

R.R.: De multe ori se spune că nimic nu este întâmplător. Nașterea Bibliotecii „Transilvania” este un exemplu concludent în acest sens. Întâlnirea, la timpul și momentul potrivit, a directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – Lidia Kulikovski cu Alexe Mare, apoi cu Traian Brad, a fost binecuvântată, decisivă și durabilă.

P.O.: Nimic nu este întâmplător, cu adevărat. Așa se face că, într-o bună zi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Lidia Kulikovski, a mers la Primăria Chișinăului pentru a rezolva unele probleme stringente. Acolo mai era un domn, înalt de statură, în pantaloni albi care, de asemenea, îl aștepta pe primarul Nicolae Costin. Au făcut cunoștință, domnul s-a prezentat ca avocat, spunând că se numește Alexe Mare și că locuiește în Cluj-Napoca, dar este de origine basarabean, fiul lui Gheorghe Mare, membru al „Sfatului Țării”. Din discuții s-a ajuns la motivația vizitei oaspetelui clujean și anume la dorința de a organiza și a aduce la Chișinău o mare donație de carte românească. Cu promptitudine, Lidia Kulikovski a invitat avocatul, marele iubitor de carte, la BM „B.P. Hasdeu”, chit că Sediul Central se afla în preajmă. Din acele prime discuții s-a constituit plămada Bibliotecii „Transilvania”.

Personal, consider că am legături de suflet cu Transilvania. Tatăl meu, Mihail Elisei Onciu (20.05.1909 – 27.03.1990), a fost căsătorit cu o femeie pe nume Anica, din Ardeal. Numele de familie a părinților ei nu-l cunoaștem, avem doar o poză, unde tinerii sunt în calitate de mire și mireasă. Din cele povestite de tata și după cum se vede din fotografie, Anica era o femeie frumoasă, plină de viață. Nimic nu prevestea ceva rău în viața lor. Vestea că bunelul Elisei este grav bolnav, i-a adus pe ei la casa părintească a familiei Onciu în satul Chiperceni, județul Orhei. Era în perioada interbelică. Pe neașteptate, a început cel de-Al Doilea Război Mondial, s-au închis hotarele și plecarea înapoi în Transilvania a tinerei familii nu a fost posibilă. Tata a fost înrolat în armata rusescă și dus să lupte în Germania, a fost rănit la picior cu o schijă și în trenul militar a întâmpinat biruința. Venit acasă, a aflat că nu mai are soție. Ea a decedat și a fost înhumată în cimitirul satului Chiperceni. Am încercat, după 1990, să căutăm urmele acestei familii în Ardeal, dar nu am reușit să găsim rudele Anicăi.

În perioada sovietică, nu mă gândeam și nu intuiau că soarta îmi va aduce Acasă „Transilvania”, prin numirea mea pe post de director al primei bibliotecii de carte românească în Basarabia. De multe ori, pe parcursul vieții și muncii la Biblioteca „Transilvania”, după proclamarea Independenței Republicii Moldova, m-au obsedat gân-

duri, de ce nu ar mai fi trăit tata măcar încă un an, ca să-l pot întreba mai multe despre locul de trai din Transilvania, ca să poată merge la casa lui din Ardeal. Mult-mult și-a dorit acest lucru, voia să se întâlnească cu rudele de acolo, care ar mai fi rămas în viață. La Chiperceni, în perioada sovietică, în familie, nu se vorbea despre România, de teamă ca noi, copiii, să nu spunem ceva interzis și să pătimească capul familiei. Tatăl meu era abonat la mai multe ziare și reviste din România, chiar și la *Scânteia*. Îmi amintesc de tata, fiind încă mică de tot, când stătea cu ziarul *Scânteia* în mână și-l citea. Culmea a fost că chiar și la acest ziar comunist, mai apoi, i-a fost interzis să se aboneze. Părinții mei așa și nu au învățat alfabetul chirilic, nici n-au dorit, felicitările de sărbători le scriau cu litere latine. Pe plicuri însă adresa noastră de la Chiperceni o completam noi, copiii, cu alfabet chirilic, când veneam la părinți acasă. A fost un mare disconfort al generațiilor, deoarece atât bunicii, cât și părinții, au scris și citit doar cu alfabet latin, noi însă cu cel chirilic, fiul meu la fel. Această situație era caracteristică pentru orice familie basarabeană. Acum, nepoții, care s-au născut după 1999, rotunjesc, vorba lui A. Mateevici, frumoșii crini latini. Iată că Istoria se repetă... Să ne dea Domnul să avem și Reunirea cu Patria mamă, măcar pentru nepoți și strănepoți!

M-au răscolit amintirile, dar să trecem la activitatea mea de la Bibliotecă. Îmi este foarte dragă „Transilvania”, munca pe care o prestez și publicul, care ne pășește pragul. Noilor generații de utilizatori le povestim despre fondarea acestei Bibliotecii, despre oamenii care au pus umărul, despre activitatea noastră comună. Un loc aparte în sufletul nostru, celor care au fost de la începutul activității la „Transilvania”, îl au ctitorul ei Traian Brad,

Doina Popa și Sorina Stanca, care l-au urmat la directorat. Despre toate acestea povestim cu însuflețire la multe din manifestările Bibliotecii, o parte din proiecte fiind organizate în comun cu partenerii de la Cluj. De exemplu, „Bătălia Cărților” este acum în al șaptelea an. Celor care au fost cei mai buni la „Bătălia Cărților” le-au fost organizate excursii de către BJC. Această „Bătălie...”, *împrumutată* de la BJC „Octavian Goga”, s-a desfășurat în toate filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. De la „Transilvania”, premiul „Cel mai bun cititor al anului” (pentru anul 2019), a fost câștigat de Diana Damir, o cititoare activă de la Liceul Teoretic „Gaudeamus”. Merită să amintesc, acum și aici, că chiar de la înființare, cu ajutorul colegilor clujeni, am fondat Pinacoteca încorporată în structura „Transilvaniei” și pusă la dispoziția publicului larg. Cu succes funcționează și Salonul de carte teologică, organizat din 1992. Cărțile din acest fond, fiind donate de la Cluj, Alba Iulia și Sibiu, au fost un suport temeinic pentru primii studenți de la Facultatea de Teologie, deoarece atât Facultatea, cât și majoritatea bisericilor și mănăstirilor de la noi și-au redeschis ușile pentru întreaga populație a Republicii Moldova abia după proclamarea Independenței. Mult îndrăgît de public este și Concursul „Pe aripi de cocor sosit-a Mărțișor”. Stagiunile organizate de către BJC sunt pentru noi un adevărat laborator de creație. Am beneficiat, după cum am mai menționat, și de excursii într-o țară ne cunoscută, pentru a vedea pe viu frumusețea ei. Am vizitat și Muzeul de la Ciucea, unde este locul de veci al lui Octavian Goga; de asemenea, orașul Alba Iulia, cu semnificația lui istorică, mai ales cea de la 1 decembrie 1918; Biblioteca de carte rară „Batthyaneum” de la Cetate; Câmpia Libertății – Mica Romă a lui Mihai Eminescu; baștina lui Timotei Cipariu; baștina lui Inochentie Micu Klein; Casa lui Lucian Blaga de la Lančrăm; Salina de la Turda; Muzeul istoric și Biblioteca Municipală Reghin, condusă de directorul ei Marin Șara, pe care am avut onoarea să-l cunoaștem și care a făcut o donație de trei ghitare pentru Biblioteca „Transilvania” – toate aceste momente de neuitat ne-au răscolit sufletul. Să știți că am vizitat cele mai mari biblioteci județene din Transilvania.

R.R.: *Pe lângă basorelieful lui Traian Brad din holul Bibliotecii „Transilvania”, aici a mai existat și un Cenaclu care-i purta numele, condus și moderat de regretatul Vlad Pohilă. Acesta întotdeauna își măsoară activitățile și performanțele, comparându-le cu cele ale lui Traian Brad. Acum, când ambii se află sub aureola*

stelară, aş propune continuitatea acestui Cenaclu, asumându-mi moderarea lui... Am putea stabili relații de schimb și colaborare între licee de la Cluj și din sectorul Ciocana al Chișinăului întru comemorarea și perpetuarea faptelor lui Traian Brad...

P.O.: Traian Brad nu a lipsit niciun an de la Chișinău în data de 31 august, când se sărbătorește „Limba noastră cea română” care, după cum am subliniat mai sus, era și ziua lui de naștere. Zilele Bibliotecii „Transilvania” începeau pe 29 august. Era cu noi, în familia mare a bibliotecarilor, la această Mare Sărbătoare care, de regulă, se desfășura conform unui program municipal și era destinat publicului întregii țări. Era mereu prezent la depuneri de flori la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt, la dezvelirea busturilor marilor scriitori de pe Aleea Clasicilor, în vizite la Ambasada României din Republica Moldova, la inaugurarea bibliotecilor „Ovidius”, „Târgoviște”, „Alba Iulia”, „Târgu-Mureș”, „Maramureș”, pentru care a avut o contribuție directă. Deși era sărbătoare, multe personalități notorii de pe ambele maluri ale Prutului, cărora li se alăturau mulți scriitorii și directori de biblioteci, erau prezenți la Zilele Bibliotecii „Transilvania”. Pentru a nu omite pe cineva, nu voi încerca să-i enumăr. Pilda lui Traian Brad au urmat-o și alți directori de biblioteci județene, care au deschis la Chișinău biblioteci de carte românească. O parte le-am numit deja, ultimele din această salbă minunată sunt „Ștefan cel Mare” și „Liviu Rebreanu”. Donații de carte românească au fost aduse prin intermediul lui Traian Brad și pentru multe alte biblioteci din Moldova: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, bibliotecile universitare, Biblioteca din Florești. Cei care l-au cunoscut pe Traian Brad au devenit, în timp, prietenii lui. El nu putea să refuze

nimănu. Oricine l-ar fi rugat să ajute, el punea numaidecât umărul. Studenții basarabeni erau ajutați, când venea cu un mare autocar de la Cluj, aducându-le, la Chișinău, bagajele. Și invers, acestea mergeau spre Cluj, fiind, mai întâi, depozitate la BJC, iar studenții veneau să le ridice, devenind apoi utilizatorii activi ai instituției. Dar ce Bibliotecă mare și frumoasă a construit Traian Brad la Cluj! Proiectul ei urma să fie implementat gratis pentru noul sediu al BM „B.P. Hasdeu”. Funcționarii Primăriei de la Chișinău au promis, dar aceste promisiuni au rămas nerealizate până în prezent, din păcate!

Da, a activat pentru tinerii utilizatori Cenaclul „Traian Brad”, dirigit de bunul nostru prieten, ziarist, omul de omenie Vlad Pohilă. Mi se strânge inima la gândul că nu mai e printre noi, de mai bine de un an. Îi aud mereu cuvintele de laudă pentru Biblioteca noastră dragă, dragă și lui – „Transilvania”. Cu acest calificativ o prezenta oriunde mergea. Acest lucru mă încuraja. Mă străduiam să depun efort maxim într-o bună funcționare a „Transilvaniei”, ca lumea să se convingă că suntem apreciați și prețuiți pe merite. La ședințele Cenaclului veneau istorici, scriitori, oameni de bună credință, ca să vorbească despre însemnătatea cunoașterii limbii române, despre splendorile ei, despre evenimentele istorice importante, care au avut loc pe acest colț de pământ. O prezență activă în cadrul ședințelor o demonstau istoricii Anatol Petrencu, Mihai Tașcă, Ion Varta, scriitorii Mihai Cimpoi, Ion Hadârcă, dr. în economie și artistul-fotograf Vasile Șoimaru ș.a.

Ședințele erau interesante, dar mai ales utile pentru tineri și nu numai. Se făceau și donații de carte pentru Bibliotecă de la invitați, în special cărți de autor cu autografe. Simțim mult lipsa lui Vlad Pohilă. Propunerea dvs. e foarte bună și suntem bucuroși pentru renașterea Cenaclului, omagiind astfel cele două personalități – Traian Brad și Vlad Pohilă – într-o comemorare și perpetuare a faptelor bune.

R.R.: Știi că de la bun început ați lansat și Cartea de Onoare. Să ne amintim de câteva gânduri lăsate de Traian Brad, dar și de alte câteva a celor mai marcante personalități. Regret că nu am avut posibilitatea să merg la Traian Brad Acasă, în vizite la Cluj, deși mi s-a promis, și nu o singură dată... Poate, aș fi reușit să fac un interviu amplu cu el, nu doar din cele succinte pentru Radio Actualități, căci pe-atunci îmi desfășuram activitatea mai întâi la Radio Moldova, apoi la Agenția Moldova Press.

P.O.: Treizeci de ani este un termen de rezistență în timp. Biblioteca „Transilvania” s-a consolidat și nu a cedat poziția din topul celor mai performante instituții. Basorelieful din holul Bibliotecii ne amintește de Traian Brad, de munca lui depusă pentru noi, cei din Moldova, bibliotecarii de la prima Bibliotecă de carte românească după cel de-Al Doilea Război Mondial. Acest efort face parte din viața, munca, obstacolele pe care le-a suportat fără să spună în public despre greutățile întâlnite. Până și trecerea subită la cele veșnice, prea devreme, a fost neașteptată. Basorelieful este rodul muncii sculptorului Valeriu Doicov.

Fiind în vizită la Muzeul de la Ciucea, la locul de veci al lui Octavian Goga, în 1994, am avut ocazia să țin în mână Cartea de Onoare și să scriu un mesaj, pentru a pune în valoare străduința gazdelor și importanța instituției. Știam că ceea ce scrii cu penița nu tai cu bărdița. Astfel că am introdus și noi Cartea de Onoare, care este o sursă importantă pentru posteritate. La marile sărbători și activități ale Bibliotecii „Transilvania” rugăm oaspeții de onoare să-și înveșnicească impresiile. Cu regret, trebuie să spun că s-au găsit și niște indivizi netrebnici, care au furat prima Carte de Onoare a Bibliotecii, unde erau și mesajele ctitorului nostru, Traian Brad. Deținem doar autografele lui de pe cărțile *Panade: 700 de ani* și *Lectura și biblioteca publică la Cluj*, el fiind și autorul lor.

R.R.: *De rând cu Traian Brad și Vlad Pohilă, au plecat în eternitate și alți buni prieteni ai Bibliotecii, pe care ar trebui să-i cinstim cu un minut de reculegere, de amintire. De exemplu, dr. Tudor Colac care, de asemenea, a condus un cenaclu intitulat „Rapsozii Ciocanei”.*

P.O.: Cu regret, au plecat la cele veșnice mulți oameni dragi, prieteni ai Bibliotecii „Transilvania”. Veșnică să le fie pomenire! Urmele lor sunt peste tot în Biblioteca „Transilvania” și în amintirile noastre. Deseori organizăm activități întru comemorarea lor. 30 de ani e o perioadă lungă pentru o viață de om, dar și scurtă... Deci, să-i amintim cu drag pe cei plecați: cap de pomelnic Traian Brad, apoi Virgil Bulat, Mircea Zeicu, Teodor Tancu, Alexe Mare, Ioan Pop, Nicolae Josanu, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Constantin Tănase, Alexei Rău, Vlad Pohilă, Tudor Colac, Maria Colac, Gheorghe Ghimpu, Alexandru Moșanu, Petru Cărare, Anatol Codru, Andrei Burac, Vasile Vasilache, Aureliu Busuioc, Victor Dumbrăveanu, Argentina Cupcea-Josu, Gleb Ciacovschi-Mereșanu, Efim Tarlapan, Dorina Surugiu-Negrei, Serafim Saka, Victor Teleucă, Pavel Balmuș, Lazăr Ciobanu, Nicolae Esinencu, Tudor Braga, Andrei Vartic, Ion Miloș, Ion Borș, Ion Bejenaru, Ion Proca, Anatolie Sărăcuța (pretorul nostru), Eleonora Romanescu, Glebus Sainciuc, Petru Moșnoi, Vasile Cojocar și... și... Toți cei pomeniți au fost, cu diferite ocazii, de nenumărate ori la Biblioteca „Transilvania”, reprezentând categoria personalităților marcante, care nu numai că au participat la manifestările culturale, organizate pe parcursul a trei decenii, dar au promovat, prin atitudinea și luările lor de cuvânt, limba și literatura română, lectura,

adevărul istoric, frumosul, arta, valorile inedite etc. Un cuvânt aparte de pomenire îl am pentru doctorul în etnologie, folcloristul Tudor Colac, locuitor al sectorului Ciocana, care a creat Cenaclul „Rapsozii Ciocanei”: organizator excelent, Om de omenie, de o rară cumsecădenie, cu invitați aleși pe sprânceană, astfel că la ședințe totdeauna sala era arhiplină, neîncăpătoare pentru public. În plus, a dăruit Bibliotecii o parte din cărțile din biblioteca sa personală. Ținea mult la Biblioteca „Transilvania”. Am observat că anume personalitățile marcante din diferite domenii care locuiesc la Ciocana își manifestă dragostea și generozitatea față de instituția noastră. La începutul anului 2021, Tudor Colac a decedat subit împreună cu soția sa Maria, răpuși de Covid-19. Îmi este trist pe suflet la amintirea lor. Dr. Tudor Colac mai avea multe de spus, de scris și de realizat. Lumină lină lor și tuturor celor plecați, prieteni buni ai Bibliotecii „Transilvania”.

R.R.: *Cât de mult s-ar fi bucurat Traian Brad de această aniversare! Îmi pare că au trecut de atunci câteva decenii, fără prezența lui vie. Permanentă însă e cea spirituală...*

P.O.: Da, douăzeci de ani au trecut de când Traian Brad a trecut la cele veșnice. La 29 august 2021 se împlinesc 30 de ani de la inaugurarea Bibliotecii. Manifestările festive în anul acesta au debutat la 31 august, desfășurându-se în colaborare cu Pretura sectorului Ciocana, Biblioteca Județeană Cluj „Octavian Goga”, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova, alți parteneri de colaborare – 18 la număr. Sărbătoarea „Limba noastră cea română” a fost marcată cu un program deosebit, cu invitați din România și public larg de la Chișinău. Cred că și Traian Brad a fost alături de noi, ne-a urmărit de Sus, din cer, bucurându-se de realizate noastre și de continuitatea ctitoriei Bibliotecii „Transilvania” din partea Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga” de către urmașii lui – directoarele Doina Popa și Sorina Stanca.

R.R.: *Care a fost specificul actualei ediții?*

P.O.: Anul acesta „Zilele Bibliotecii” s-au desfășurat în perioada 31 august – 2 septembrie. Sărbătoarea a debutat în acordul muzical al orchestrei „Fulger” a Inspectoratului General de Poliție al MAI, completat de dansuri interpretate de ansamblul „Angels dance” de la Centrul de Creație a Copiilor „Ghiocel” de la Ciocana. După care, în prezența celor mai fideli prieteni și parteneri ai Bibliotecii „Transilvania”, au fost rostite mesaje de felicitare și au

fost înmânate Diplome de Excelență. De treizeci de ani, Biblioteca „Transilvania” împreună cu Biblioteca Județeană Cluj „Octavian Goga” desfășoară un parteneriat de invidiat, astfel realizându-se schimburi de delegații, de publicații, programe profesionale și culturale comune. De fiecare dată, colegii clujeni vin cu donații de carte, reviste și echipament deosebit de considerabile. Anul acesta numărul de volume depășește cifra de 500 de unități, fiind prezentată în prima zi a manifestărilor culturale de însuși directoarea Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga”, dr. Sorina Stanca, pentru care a fost construită din partea gazdelor o ingenioasă Coloană infinită a Cărților, semnificând numărul tot mai mare și valoros al completărilor colecțiilor Bibliotecii „Transilvania”.

Tot în prima zi a aniversării a fost lansată voluminoasa și complexa monografie, intitulată *Biblioteca Transilvania: trei decenii de contribuție comunitară*, autori fiind dr. Lidia Kulikovski, director adjunct al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Parascovia Onciu, directoarea Bibliotecii „Transilvania”; Ludmila Capița, șef secție de la aceeași instituție. Au mai fost lansate și alte patru cărți dedicate Bibliotecii „Transilvania”: *Biblioteca din inima mea*, semnată de Parascovia Onciu; *Transilvania: treptele împlinirii mele sufletești* de Ludmila Capița; *Utilizatorul, factorul nostru dinamic* de Mila Șeremet și *Pledoarie pentru lectură* de Tatiana Donțu – colaboratoare ale bibliotecii. Prezentarea volumelor a fost făcută de coordonatoarea acestora, dr. Lidia Kulikovski. În continuare, dr. hab. Elena Prus a susținut conferința „Autoritatea limbii române la 30 de ani de Independență a Republicii Moldova: între festus și nefastus”, care s-a bucurat de o audiență numeroasă și de un mare interes din partea publicului. Activitățile din prima zi au fost întregite și de vernisarea expozițiilor de pictură și ceramică „Memorie și culoare” a artistului plastic Oleg Dobrovolschi și „Cămașa tradițională – grai și suflet strămoșesc” din partea Comunității Șezătoarea „Basarabia”, prezentată de Corina Rezneac.

Ziua a doua a fost dedicată Duplexului profesional, intitulat anul acesta „Reinventarea bibliotecii”, lucrările căruia au fost moderate, de altfel, ca și majoritatea activităților aniversare, de dr. Mariana Harjevschi, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”. Cu acest prilej, au susținut comunicări Lidia Kulikovski, Sorina Stanca, manager al Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga”, Simona Floruțău, Alexandra Moldovan, Georgeta Topan, de la aceeași instituție, dr. hab. Nelly Țurcan de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Au

mai fost lansate cărțile *Ludicul în activitatea bibliotecii publice*. *Vademecum pentru bibliotecari și Biblioteca interactivă*. 111 forme și metode de animație de Lidia Kulikovski; *Explorarea metodelor de cercetare în domeniul biblioteconomic și științe ale informării* de Nelly Țurcan. Maria Pilchin a venit la sărbătoare cu volumul de interviuri *Ștefan cel Mare 148. Diagonale*, iar Natalia Goian cu lucrarea *Prelucrarea informației: Manual pentru bibliotecile publice*; încheindu-se șirul cu volumul *Universul lecturii la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*, sintetizat de directorul adjunct al Bibliotecii Municipale Elena Butucel.

Ultima zi din cadrul Zilelor Bibliotecii „Transilvania” a fost consacrată partenerilor. S-au desfășurat recitaluri de poezie, a avut loc prezentarea Galeriei artelor frumoase, a Roboticii la bibliotecă, a jocurilor cinetice, s-au prezentat spectacole ale Teatrului Municipal de Păpuși „Guguță”, s-au organizat master-class-uri privind decorarea pietrei ș.a.

R.R.: *Cred că Monografia „Transilvaniei”, intitulată „Biblioteca Transilvania: trei decenii de contribuție comunitară” bate toate recordurile de până acum la acest gen. Felicitări tuturor celor implicați în această construcție de carte solidă.*

P.O.: Un compartiment important în activitatea Bibliotecii îl constituie cercetarea științifică. La aniversare va fi prezentată biobibliografia scriitorului Ianoș Turcanu, alcătuită în acest an de bibliotecara noastră Ludmila Capița, împreună cu specialiștii de la Secția Studii și cercetări, fiind dedicată aniversării scriitorului la 70 de ani. Este a treia ediție a cărții, primele tot noi le-am realizat. La acest capitol, mai avem elaborate biobibliografiile dedicate scriitorilor Leo Butnaru (două ediții), Ion Bejenaru, Petru Cărare, Renata Verejanu, Constantin Tănase, Ion Proca, Petru Zadnipru, actriței Ninela Caranfil (două ediții), dr. în economie Vasile Șoimaru. Utilizând fondurile Bibliotecii, am alcătuit și bibliografiile tematice: *Mircea Eliade – 100 de ani de la naștere*, *Dimitrie Cantemir*, *Ștefan cel Mare și Sfânt*, *Transilvania – țară de dor*. Despre activitatea Bibliotecii „Transilvania” mai avem volumele: *Cronica*

devenirii noastre. *Un CV al Bibliotecii „Transilvania” (1991-2010), Filiala „Transilvania”: Portret din cuvinte, Biblioteca „Transilvania” – 10 ani de existență (1991-2001), Repere Bibliografice, Hronicul Zilelor Bibliotecii „Transilvania” 1991-2001; cărți cu autografe: Din Colecția Bibliotecii Publice „Transilvania”; Gazeta Bibliotecarului, 2001, nr. 11 (ediție specială). Am avut și o ediție specială a revistei „BiblioPolis” („In memoriam Trăian Brad”), intitulată *Un mare absent în lumea bibliotecară*, apărută la 31 august 2005.*

R.R.: *De la Cluj, ca de obicei, a venit o delegație de oaspeți...*

P.O.: Bineînțeles, am primit cu mult drag delegația Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj și, după cum am mai menționat, tradiționala donație de carte întru bucuria cititorilor noștri. Trebuie să subliniez că volumele aduse de colegii clujeni sunt unice de felul lor, ceea ce nu dețin alte filiale, dar și numai decît carte nou tipărită. Din componența delegației au făcut parte Sorina Stanca, managerul Bibliotecii Județene Cluj „Octavian Goga”, precum și colaboratoarele Simona Floruțau și Alexandra Moldovan.

R.R.: *Aș remarca succesul și continuitatea pe linie ascendentă a relațiilor de colaborare dintre instituțiile Biblioteca „Octavian Goga” de la Cluj și Biblioteca „Transilvania” din municipiul Chișinău, afirmație făcută de directoarea instituției tutelare, dr. Sorina Stanca, într-un interviu realizat nu demult. Acestea sunt permanente și deosebit de fructuoase. De altfel, care e rolul actualei conduceri a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în persoana dr. Mariana Harjevschi, discipol a fostului director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Lidia Kulikovski, întru stimularea colaborării?*

P.O.: Colaborarea dintre BM „B.P. Hasdeu” și BJC „Octavian Goga” este una excelentă. Schimbarea managerilor nu a influențat decît în aspect pozitiv colaborarea noastră. Lanțul trăinicieii nu a fost întrerupt. Sunt relații sănătoase, prietenești, frumoase, de la om la om, cu cele mai bune rezultate. De comun acord se discută, se acceptă, se decide ce și cum e de făcut. Ambele direcții, dr. Mariana Harjevschi și dr. Sorina Stanca, au o experiență bogată de activitate în domeniul biblioteconomic. Duplexurile profesionale sunt organizate la cel mai înalt nivel cu susținerea comunicărilor bibliotecarilor din întreaga Republică Moldova, din biblioteci naționale, universitare, academice, școlare și din România, la fel, cu prezentarea celor mai noi experiențe, tehnologii informaționale din domeniu. În perioada anilor 1989-2013,

am lucrat și am învățat de la dr. Lidia Kulikovski, care deținea funcția de director general al BM „B.P. Hasdeu”. Mi-a fost interesant, am avut noroc cu un asemenea director, care are încredere mare în subalterni. Risca în unele cazuri, dar până la urmă soluționarea era pozitivă și, evident, aveam satisfacția împlinirii. Învățam multe din experiența dânzei, pe care ne-o împărtășea cu generozitate. De real folos ne erau instruirile profesionale, care se desfășurau parcă în atmosferă de sărbătoare. Cu drag mergeam la ele să aflăm multe lucruri noi. Dr. Lidia Kulikovski citește foarte mult, seara lua cartea solicitată la Biblioteca noastră și dimineața o returna. Când plecam la Cluj-Napoca, nu dorea nimic să-i aducem decât cărți de specialitate, ne dădea bani și lista cărților, pe care trebuia să le căutăm în librării. După ce le citea, le dăruia Bibliotecii noastre sau Bibliotecii Centrale ale BM „B.P. Hasdeu”, ca să le citească și alții. Este o inovatoare în tot ce face. A știut să cucerească multe cadre tinere, care nu au abandonat bibliotecile, plecând la munci peste hotare. Munca de bibliotecar niciodată nu a fost remunerată la nivelul corespunzător efortului intelectual depus. Avea putere de a convinge și de a vedea în tânărul proaspăt angajat perspectivele de dezvoltare și creștere profesională.

Dr. Mariana Harjevschi este discipolul dr. Lidiei Kulikovski. Au realizat împreună proiectul Bibliotecii Publice de Drept, fiind directoarea acestei instituții sub îndrumarea directorului de atunci Lidia Kulikovski. Ne-a ajutat la cizelarea unor proiecte de implementare în acele vremuri, având abilități bune la acest capitol. Devenind director general al BM „B.P. Hasdeu”, Mariana Harjevschi susține activitatea Filialei „Transilvania”, ajutorul și sprijinul necesar ne sunt acordate în deplină măsură.

R.R.: *Mai știu, de asemenea, că o parte din inițiativele, mai bine zis proiectele Bibliotecii „Octavian Goga” de la Cluj, au fost preluate de BM „B.P. Hasdeu”, inclusiv de „Transilvania”, și se desfășoară cu succes de mai mulți ani. Se întâmplă și invers?*

P.O.: Proiectele Bibliotecii „Octavian Goga” și BM „B.P. Hasdeu” au fost diferite. Nu aș zice că s-au copiat, fiecare avea propria viziune. Dar experiența a fost împărtășită reciproc pentru o funcționare bună a ambelor instituții. La deschiderea Filialei „Transilvania”, în Republica Moldova se practica „Clasificarea Universală”, care era mai complicată. Noi am mers după „Clasificarea Zecimală” – aranjarea la raft a documentelor după genuri literare e mult mai

comodă. În biblioteci, secțiunile pentru copii și maturi nu erau separate. Noi am organizat, după modelul Bibliotecii de la Cluj, Oficiul separat pentru copii. În Cluj, Biblioteca Județeană nu avea filiale. Ulterior, după modelul BM „B.P. Hasdeu”, în mai multe cartiere ale Clujului, partenerii au deschis filiale. În 2001, am implementat proiectul „Ludoteca”, după care a apărut și la ei acest interesant proiect pentru copii. Expoziții de pictură în anii 1991 nu se practicau în bibliotecile din Republica Moldova. Fiind în vizită de documentare la ei, am preluat această practică nu numai noi, dar și multe biblioteci din Republica Moldova. Păpușile de la Teatrul din Cluj datorate de către Nicoleta Brad au venit să bucure copii cu spectacolele poveștilor lui Ion Creangă, poveștilor populare românești, mânuite de bibliotecari și copii. Programul „Bătălia Cărților” a fost implementat de către BJC „Octavian Goga”. În anul următor s-a implementat și la BM „B.P. Hasdeu”. Toate activitățile noastre, în ansamblu, nu sunt competiții, ci conlucrare pentru binele și comoditatea utilizatorilor din ambele instituții.

R.R.: Aniversările sunt un prilej de festivitate, dar și de bilanț. Aș vrea să încheiem acest dialog cu unele exemple doveditoare...

P.O.: Aniversările cu adevărat sunt un motiv de bilanț. Noi suntem în mare parte câștigători, deoarece, la începutul anilor '90, nici o bibliotecă din Republica Moldova nu a avut ocazia de a beneficia de cărți, documente informaționale cu caractere latine, într-un număr atât de impunător. Cozile după ele erau până în stradă. Am trăit aceste clipe de neuitat, irepetabile. Documentele din domeniul istoriei erau suprasolicitate, începând de la academicieni, profesori universitari, studenți, până la liceeni, oameni simpli, interesați să cunoască istoria noastră adevărată. Și în acest an, la aniversare, colegii noștri clujeni au venit cu plinul – peste 500 de

volumे noi nouțe, pentru care le suntem recunoscători, inclusiv celor care sponsorizează aceste loturi de carte și, bineînțeles, Consiliului Județean Cluj.

R.R.: În virtutea faptului că în primii ani cozile doritorilor de a împrumuta cărți în grafia latină (o raritate pe atunci) se mențineau chiar și

după ușa de la intrare, acum situația s-a schimbat, nu și numărul utilizatorilor, grație diversificării formelor de activitate. S-ar fi părut că Internetul putea slăbi interesul, dar tocmai activitățile online l-au sporit. Deschideți aici parantezele...

P.O.: Pe parcursul acestor ani, au fost multe schimbări în bine. Cartea a venit în fiecare an la Biblioteca „Transilvania”, uneori în număr mai mare, alteori în număr mai mic. Motivul e simplu: nu deținem depozit, nu avem unde să le păstrăm. Am selectat dubletele ce erau în plus și le-am donat altor biblioteci, altor filiale. Un număr mare de cărți a fost oferit Universității din Cahul, Penitenciarului nr. 13 din Cricova (aveam chiar și o filială la Cricova). În ultimii ani, s-a mers pe completarea după solicitările utilizatorilor – carte nouă, carte selectivă, carte solicitată. Costul lor fiind mai mare, bineînțeles că astfel scade și numărul de exemplare. S-a adus foarte multă carte din domeniul psihologiei, din literatura universală actuală. Internetul are și el plusurile și minusurile sale pentru biblioteci, dar pandemia de Covid-19 a cam rărit publicul de vârstă a doua și a treia. Teama de a se infecta e mare. Copiii sunt mai prezenți, împrumută cărțile solicitate, vin la manifestări. Programul „Provocarea verii” a fost unul benefic, au fost toate sejururile aglomerate, lectura a fost pe prim plan. Unul din subiectele de vacanță a fost cunoașterea Chișinăului, care în iulie a împlinit 585 de ani de la prima atestare. În așa fel, copiii au avut prilejul de a se familiariza mai bine cu orașul în care s-au născut, cu personalitățile lui, cu semnificația numelor pe care le poartă străzile din sectorul în care locuiesc ș.a. Activitățile organizate online s-au bucurat de succes. Întâlnirile copiilor cu mai mulți scriitori i-au mobilizat să citească, să se pregătească de acestea. Interesante au fost întâlnirile cu scriitorii Ion Anton, Claudia Partole, Ianoș Țurcanu, Alina Trofim, Titus Știrbu, Leo Butnaru, Constantin Dragomir.

R.R.: ***Și fiindcă această aniversare e una deosebit de semnificativă, aș vrea să nominalizați pe toți membrii echipei care s-au implicat cu multă ardoare și dăruire în pregătirea acesteia. Evident că felicitările se îndreaptă și către coordonatorii de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, și către partenerii de la Biblioteca „Octavian Goga” de la Cluj.***

P.O.: Aniversarea este un moment festiv și important atât pentru instituție, cât și pentru colaboratorii ei. Pentru reușita sărbătorii își pun umărul mai mult inclusiv factorii de decizie. Principalii

sunt: Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca, personal managerul dr. Sorina Stanca; Consiliul Județean Cluj, colegii de la Bibliotecă. Pe de altă parte, echipa BM „B.P. Hasdeu”: dr. Mariana Harjevschi, dr. Lidia Kulikovski, directorii adjuncți Elena Butucel, Tatiana Coșeri, Ludmila Pânzari. De asemenea, Secțiile BM: Studii și cercetări, Resurse umane, Managementul resurselor informaționale, „Memoria Chișinăului”, Tehnologia informației, Monitorizare și evaluare, Logistică, Activitate editorială, Campusul competențelor, Promovare și comunicare, Dezvoltare servicii, Achiziții publice; Pretura Sectorului Ciocana și încă 18 parteneri.

Echipa Filialei „Transilvania” este compusă din următoarele persoane: Ludmila Capița, Mila Șeremet, Stela Russu, Tatiana Donțu, Valentina Leahu, Marius Martinenco, Margareta Crasnojon, Zinaida Gurițanu, Svetlana Rotaru, Oleg Cojocar, Victoria Vicol, Aliona Guivan. Managerul Filialei este Parascovia Onciu, adică eu în persoană.

Toți acești ani am muncit cot la cot pentru prosperitatea Bibliotecii, pentru organizarea de zi cu zi a activităților, în special pentru promovarea lecturii, pentru lansările și prezentările de carte. De asemenea, pentru organizarea expozițiilor de carte, dar și a vernisajelor de pictură. Un loc aparte îl constituie cercetarea științifică, implementarea noilor servicii la cererea publicului din comunitate, organizarea și desfășurarea activităților educaționale, elaborarea materialelor promoționale, menținerea curățeniei și ordinii în colecțiile Bibliotecii. Deviza noastră este: „Am fost și suntem totdeauna în serviciul comunității, în serviciul utilizatorilor noștri”.

R.R.: Vă mulțumesc mult pentru interviu. La mulți ani și prosperitate Bibliotecii „Transilvania”.

P.O.: Și eu vă mulțumesc pentru că sunteți mereu alături de noi.

Consemnare de Raia ROGAC